

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

7. juni 2007*

I de forenede sager C-222/05 — C-225/05,

angående anmodninger om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF indgivet af College van Beroep voor het bedrijfsleven (Nederlandene) ved afgørelser af 17. maj 2005, indgået til Domstolen den 20. maj 2005, i sagerne

J. van der Weerd,

Maatschap Van der Bijl,

J.W. Schoonhoven (sag C-222/05),

H. de Rooy sr.,

H. de Rooy jr. (sag C-223/05),

Maatschap H. en J. van 't Oever,

Maatschap F. van 't Oever en W. Fien,

* Processprog: nederlandsk.

B. van 't Oever,

Maatschap A. en J. Fien,

Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf,

H. Koers,

Maatschap K. en G. Polinder,

G. van Wijhe (sag C-224/05),

B.J. van Middendorp (sag C-225/05),

mod

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, K. Lenaerts, og dommerne E. Juhász, R. Silva de Lapuerta, J. Malenovský (refererende dommer) og T. von Danwitz,

generaladvokat: M. Poiares Maduro

justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

I - 4250

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 7. december 2006,

efter at der er afgivet indlæg af:

- J. van der Weerd, Maatschap Van der Bijl og J.W. Schoonhoven, Maatschap H. en J. van 't Oever, Maatschap F. van 't Oever en W. Fien, B. van 't Oever, Maatschap A. en J. Fien, Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf, H. Koers, Maatschap K. en G. Polinder og G. van Wijhe ved advokaten A. van Beek og G. de Jager

- den nederlandske regering ved H.G. Sevenster og C. ten Dam, som befuldmægtigede

- den franske regering ved G. de Bergues og R. Loosli-Surrans, som befuldmægtigede

- Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved F. Erlbacher, M. van Heezik og T. van Rijn, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 1. marts 2007,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse angår dels fortolkningen af fællesskabsretten vedrørende den nationale rets beføjelser til af egen drift at påkende en forvaltningsakts forenelighed med Rådets direktiv 85/511/EØF af 18. november 1985 om fællesskabsforanstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovesyge (EFT L 315, s. 11), som ændret ved Rådets direktiv 90/423/EØF af 26. juni 1990 (EFT L 224, s. 13, herefter »direktiv 85/511«), dels fortolkningen af dette direktiv.

- 2 Disse anmodninger er indgivet som led i sager mellem J. van der Weerd, Maatschap Van der Bijl, J.W. Schoonhoven, H. de Rooy sr., H. de Rooy jr., Maatschap H. en J. van 't Oever, Maatschap F. van 't Oever en W. Fien, B. van 't Oever, Maatschap A. en J. Fien, Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf, H. Koers, Maatschap K. en G. Polinder, G. van Wijhe et B.J. van Middendorp og Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vedrørende nedslagtning af dyr, som tilhørte sagsøgerne i hovedsagerne.

Retsforskrifter

Fællesskabsretten

- 3 Direktiv 85/511 fastsætter fællesskabsforanstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovesyge. I henhold til direktivets artikel 4 pålægges det medlemsstaterne, såfremt

der på en bedrift befinder sig et eller flere dyr, der mistænkes for at være angrebet af eller kontamineret med mund- og klovesyge, navnlig at påse, at der straks iværksættes officielle undersøgelser til bekræftelse eller afkræftelse af tilstedeværelsen af den pågældende sygdom, og navnlig at embedsdyrlægen udtager eller lader udtage de relevante prøver til undersøgelse på laboratorium.

- 4 Endvidere påser medlemsstaterne i henhold til dette direktivs artikel 5, at den kompetente myndighed, så snart det er blevet bekræftet, at et eller flere smittede dyr findes i en bedrift, straks træffer de i denne artikel omhandlede foranstaltninger, og navnlig bestemmer at slå samtlige dyr af modtagelige arter på bedriften ned under offentlig kontrol på en sådan måde, at enhver risiko for spredning af mund- og klovesygevirus undgås.

- 5 Det følger af nævnte direktivs artikel 11, stk. 1, og artikel 13, stk. 1, at medlemsstaterne skal påse, at laboratorieundersøgelserne til påvisning af mund- og klovesyge samt håndteringen af mund- og klovesygevirus med henblik på forskning, diagnose og/eller fremstilling af vacciner kun sker på de virksomheder og laboratorier, der er anført i bilagene til dette direktiv.

- 6 I bilag B til direktiv 85/511, under overskriften »Liste over mund- og klovesygelaboratorier i medlemsstaterne«, er i rubrikken »Nederlandene« anført »Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad«.

De nationale retsfor skrifter

- 7 I artikel 8:69 i den nederlandske lov om offentlig forvaltning (Algemene Wet Bestuursrecht) bestemmes følgende:

»1. Retten træffer afgørelse på grundlag af stævningen, de fremlagte dokumenter samt det, der fremkommer under den indledende undersøgelse af sagen og den mundtlige forhandling.

2. Retten supplerer af egen drift de retlige anbringender.

3. Retten kan af egen drift supplere de faktiske omstændigheder.«

- 8 Denne bestemmelse gælder i henhold til artikel 19, stk. 1, i lov om økonomiske forvaltningssager (Wet bestuursrechtspraak bedrijfsorganisatie) for retsforhandlinger for College van Beroep voor het bedrijfsleven.

Twisten i hovedsagerne og de præjudicielle spørgsmål

- 9 I februar 2001 konstaterede man en mund- og klovesygeepidemi i Nederlandene. På dette tidspunkt drev sagsøgerne i hovedsagerne kvæghold, heriblandt med klovbærende dyr. Deres bedrifter befandt sig mindre end to km fra bedrifter, som af direktøren for Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (den nationale

tilsynsmyndighed for kvæg og kød, herefter »RVV«) var blevet erklæret mund- og klovesygesmittede. Direktøren havde i denne forbindelse lagt vægt på resultatet af analyser, som blev udført af ID-Lelystad BV-laboratoriet (herefter »ID-Lelystad«) og meddelt ved telefax, hvoraf fremgik, at de i de smittede bedrifter foretagne stikprøver var fundet positive.

- 10 Direktøren for RVV traf, efter at det var fastslået, at der fandtes mund- og klovesyge, i forhold til sagsøgerne i hovedsagerne beslutning om, at klovbærende dyr på deres bedrifter skulle anses for mistænkte for at være smittet med mund- og klovesyge, eftersom det, når der var blevet konstateret et mund- og klovesygetilfælde i nærheden af sagsøgernes bedrifter, ikke kunne udelukkes, at dyrene på disse bedrifter kunne være smittet med denne sygdom.

- 11 Direktøren for RVV traf ved samme beslutninger i forhold til sagsøgerne i hovedsagerne en række foranstaltninger med henblik på at bekæmpe mund- og klovesygesmitte og at forhindre dens udbredelse, herunder vaccination og derefter nedslagtning af samtlige klovbærende dyr på sagsøgernes bedrifter. Som følge heraf blev disse dyr først vaccineret og siden nedslagtet.

- 12 Efter at sagsøgerne i hovedsagerne havde klaget over disse afgørelser til direktøren for RVV, som afviste klagerne som ugrundede, anlagde de sag ved den forelæggende ret til prøvelse af de ugunstige beslutninger, som nævnte direktør således havde truffet.

- 13 Sagsøgerne i hovedsagerne har med henblik på at anfægte lovligheden af, at der var blevet erklæret mistanke om mund- og klovesyge, og dermed lovligheden af RVV-

direktørens beslutninger, navnlig fremsat anbringender om, at myndighederne har foretaget en urigtig definition af, hvilke dyr der kan mistænkes for at være smittede, af de kliniske tegn på tilstedeværelsen af mund- og klovesyge og af de fremgangsmåder, der gælder for stikprøveudtagelse af blod.

- 14 Den forelæggende ret har forkastet disse anbringender. Den har dog bemærket, at der i de lignende sager, som verserede for den — sagerne, der lå til grund for Domstolens dom af 15. juni 2006, Dokter m.fl. (sag C-28/05, Sml. I, s. 5431) — var sket en anfægtelse af lovligheden af sammenlignelige beslutninger gennem andre anbringender, som ikke er blevet fremsat af sagsøgerne i hovedsagerne.
- 15 Det var ved disse anbringender blevet gjort gældende, at direktøren for RVV ikke kunne træffe foranstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovesyge på grundlag af analyseresultaterne fra ID-Lelystad, eftersom laboratoriet ikke i henhold til direktiv 85/511 var bemyndiget til at udføre disse analyser. Direktøren kunne endvidere ikke vedtage foranstaltningerne til bekæmpelse af mund- og klovesygen udelukkende på grundlag af indholdet af den af ID-Lelystad sendte telefax, hvoraf fremgik resultaterne af laboratorieanalyserne. Direktøren skulle have forlangt at få udleveret laboratoriets sagsakter, gennemgået disse og efterprøvet, om disse undersøgelser var blevet rigtigt gennemført.
- 16 College van Beroep voor het bedrijfsleven har fastslået, at sådanne anbringender ligeledes kunne have betydning for løsningen af de foreliggende hovedsager. Eftersom disse anbringender ikke er blevet fremsat for den forelæggende ret, er de nationale procesregler imidlertid til hinder for, at der kan tages hensyn til disse. Det fremgår af artikel 8:69 i den nederlandske lov om offentlig forvaltning, at retten kun tager de for den fremsatte anbringender under påkendelse. Selv om det er rigtigt, at det fremgår af denne artikels stk. 2, at retten af egen drift supplerer de retlige anbringender, skal det dog udledes af denne bestemmelse, at retten foretager den retlige udformning af de anbringender, som en sagsøger har fremsat imod den anfægtede forvaltningsakt. Der skal sondres mellem denne forpligtelse til af egen

drift at supplere de nævnte anbringender og skønnet, som retten skal udøve af egen drift. Skønnet udøves kun i tilfælde af, at regler om den offentlige orden finder anvendelse, dvs. bestemmelser vedrørende de administrative myndigheders og selve rettens beføjelser, samt i forbindelse med bestemmelser om sagers antagelse til realitetsbehandling.

17 Den forelæggende ret har dog stillet sig selv spørgsmålet, om den i henhold til fællesskabsretten er forpligtet til at tage hensyn til argumenterne om denne rettighed, som parterne ikke har gjort gældende i hovedsagen. Dette rejser reelt spørgsmålet, om en national processuel bestemmelse — som betyder, at den nationale ret ikke kan tage anbringender, der falder uden for den pågældende sag, under påkendelse — i praksis ikke gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der følger af Fællesskabets retsorden.

18 College van Beroep voor het bedrijfsleven har på denne baggrund besluttet at udsætte de fire hovedsager og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Forpligter fællesskabsretten til prøvelse af egen drift — dvs. prøvelse på grundlag af anbringender, som falder uden for grundlaget for sagen — af anbringender, som støttes på direktiv 85/511/EØF?

2) Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende:

Har den forpligtelse, der i henhold til artikel 11, stk. 1, første led, sammenholdt med artikel 13, stk. 1, andet led, i direktiv 85/511 [...] påhviler medlemsstaterne, til at påse, at laboratorieundersøgelser til påvisning af mund- og klovesyge udføres af et laboratorium, der er anført i bilag B til dette direktiv, direkte virkning?

- 3) a) Skal artikel 11, stk. 1, i direktiv 85/511[...] fortolkes således, at den omstændighed, at tilstedeværelsen af mund- og klovesyge er påvist af et laboratorium, som ikke er anført i bilag B til dette direktiv, skal være forbundet med retlige følger?

- b) Såfremt spørgsmål 3a besvares bekræftende:

Har artikel 11, stk. 1, i direktiv 85/511[...] til formål at beskytte interesserne hos borgere, såsom [sagsøgerne i hovedsagen]? Såfremt dette spørgsmål besvares benægtende, ønskes det oplyst, hvilke borgere der kan påberåbe sig en eventuel tilsidesættelse af de forpligtelser, som påhviler medlemsstaternes myndigheder på grundlag af denne bestemmelse?

- c) Såfremt svaret på spørgsmål 3b indebærer, at borgere kan påberåbe sig artikel 11, stk. 1, i direktiv 85/511[...]:

Hvilke retlige følger skal være forbundet med den omstændighed, at tilstedeværelsen af mund- og klovesyge påvises af et laboratorium, som ikke er anført i bilag B til direktiv 85/511?

- 4) Skal bilag B til direktiv 85/511 under hensyn til bestemmelserne i dette direktivs artikel 11 og 13 fortolkes således, at anførelsen i bilag B til direktiv 85/511 af »Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad« også kan eller skal omfatte [ID-Lelystad]?

- 5) Såfremt det følger af svarene på ovenstående spørgsmål, at tilstedeværelsen af mund- og klovesyge kan påvises af et laboratorium, som ikke er anført i bilag B til direktiv 85/511, eller at bilag B til direktiv 85/511 skal fortolkes således, at anførelsen af »Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad« også kan eller skal omfatte [ID-Lelystad]:

Skal direktiv 85/511[...] da fortolkes således, at det fastsætter, at den nationale forvaltningsmyndighed, der har beføjelse til at træffe beslutning, er bundet af resultatet af en undersøgelse udført af et laboratorium, som er anført i bilag B til direktivet, eller — såfremt svaret på spørgsmål 3a indebærer, at forvaltningsmyndigheden også kan basere sine foranstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovesyge på resultater fra et laboratorium, som ikke er anført i bilag B til direktivet — af resultaterne fra sidstnævnte laboratorium, eller er bestemmelsen af beføjelsen omfattet af medlemsstatens procesautonomi, og skal den domstol, som hovedsagen er anlagt ved, undersøge, om bestemmelserne gælder, uanset om laboratorieundersøgelsen finder sted på grundlag af en fællesskabsretlig eller nationalretlig forpligtelse, og om anvendelsen af bestemmelserne i den nationale ret ikke gør gennemførelsen af fællesskabsbestemmelserne særdeles vanskelig eller praktisk umulig?

- 6) Såfremt svaret på spørgsmål 5 indebærer, at nationale myndigheder er bundet af laboratorieresultatet i henhold til direktiv 85/511[...]:

Er nationale myndigheder da ubetinget bundet af resultatet af en mund- og klovesygeundersøgelse udført af et laboratorium? Såfremt dette spørgsmål besvares benægtende, ønskes oplyst, hvilken skønsebeføjelse direktiv 85/511 giver disse nationale myndigheder?«

- 19 Ved kendelse af 7. juli 2005 har Domstolens præsident besluttet at forene sag C-222/05, C-223/05, C-224/05 og C-225/05 med henblik på den skriftlige forhandling, den mundtlige forhandling og dommen.

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 20 Med dette spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om den nationale ret i henhold til fællesskabsretten er forpligtet til i sager som hovedsagerne af egen drift at efterprøve, om en forvaltningsakt under hensyn til anbringender om tilsidesættelse af artikel 11 og 13 i direktiv 85/511 er lovlig.

Om formaliteten

- 21 J. van der Weerd, Maatschap Van der Bijl, J.W. Schoonhoven, Maatschap H. en J. van 't Oever, Maatschap F. van 't Oever en W. Fien, B. van 't Oever, Maatschap A. en J. Fien, Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf, H. Koers, Maatschap K. en G. Polinder og G. van Wijhe (herefter »J. van der Weerd m.fl.«) har bestridt den forelæggende rets fremstilling af retsforhandlingernes forløb for denne. De har gjort gældende, at de for den forelæggende ret har påberåbt sig direktiv 85/511, og at Domstolen derfor ikke skal tage stilling til det første spørgsmål.
- 22 Det følger af fast retspraksis, at der foreligger en formodning for, at de spørgsmål om en fortolkning af fællesskabsretten, som den nationale ret har stillet på det retlige og

faktiske grundlag, som den har fastlagt inden for sit ansvarsområde, er relevante, hvorfor det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve rigtigheden heraf (jf. dom af 15.5.2003, sag C-300/01, Salzmann, Sml. I, s. 4899, præmis 29 og 31). Domstolen kan kun afvise en anmodning fra en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af fællesskabsretten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er af hypotetisk karakter, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en saglig korrekt besvarelse af de stillede spørgsmål (jf. bl.a. dom af 13.3.2001, sag C-379/98, PreussenElektra, Sml. I, s. 2099, præmis 39, og af 5.12.2006, forenede sager C-94/04 og C-202/04, Cipolla m.fl., Sml. I, s. 11421, præmis 25).

23 Denne formodning for spørgsmålets relevans kan dog ikke tilbagevises alene ved, at en af parterne i hovedsagen har bestridt visse faktiske omstændigheder, som det ikke tilkommer Domstolen at vurdere rigtigheden af, og som er afgørende for fastsættelsen af tvistens genstand (jf. dommen i sagen Cipolla m.fl., præmis 26).

24 I det foreliggende tilfælde har J. van der Weerd m.fl. gjort gældende, at den forelæggende ret med urette har fundet, at der ikke for denne var fremsat anbringender om tilsidesættelse af de relevante bestemmelser i direktiv 85/511. Der er således tale om en omstændighed, hvis rigtighed det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve.

25 Argumentationen fra J. van der Weerd m.fl. kan derfor ikke tages til følge.

26 Det forholder sig på samme måde med de argumenter, som Kommissionen har fremsat under retsmødet, hvorved den har rejst tvivl om, hvorvidt det under hensyn til Domstolens konklusion i dommen i sagen Dokter m.fl. var nødvendigt for den forelæggende ret at stille det første spørgsmål. Denne dom medfører nemlig ikke

klart, at Domstolens svar i de foreliggende sager er uden relevans for den afgørelse, som den forelæggende ret skal træffe.

27 Som følge heraf skal Domstolen besvare det første spørgsmål.

Om realiteten

28 Det følger af retspraksis, at det, når der ikke findes fællesskabsretlige bestemmelser på området, tilkommer hver enkelt medlemsstat i sin interne retsorden at udpege de kompetente retter og fastsætte de processuelle regler for sagsanlæg til sikring af beskyttelsen af de rettigheder, som fællesskabsretten medfører for borgerne. Disse regler må dog ikke være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende søgsmål på grundlag af national ret (ækvivalensprincippet), og de må heller ikke i praksis gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til Fællesskabets retsorden (effektivitetsprincippet) (dom af 14.12.1995, forenede sager C-430/93 og C-431/93, Van Schijndel og van Veen, Sml. I, s. 4705, præmis 17, og af 9.12.2003, sag C-129/00, Kommissionen mod Italien, Sml. I, s. 14637, præmis 25).

29 Hvad angår ækvivalensprincippet fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at College van Beroep voor het bedrijfsleven har kompetence til af egen drift at tage anbringender om tilsidesættelse af reglerne om den offentlige orden — hvilket i nederlandsk ret forstås som bestemmelser vedrørende de administrative myndigheders og selve rettens beføjelser samt bestemmelser om sagers antagelse til realitetsbehandling — under påkendelse. De nævnte regler ligger til grund for de nationale procedurer, eftersom de fastlægger betingelserne for, hvorledes sidstnævnte kan indledes, og de administrative myndigheder, som i henhold til bestemmelserne er kompetente til at bestemme rækkevidden af borgernes rettigheder og forpligtelser.

- 30 De pågældende bestemmelser i direktiv 85/511 indtager i Fællesskabets retsorden ikke en lignende stilling. De fastlægger hverken betingelserne for, hvorledes procedurerne vedrørende bekæmpelse af mund- og klovesyge kan indledes, eller de administrative myndigheder, der i henhold til bestemmelserne er kompetente til at bestemme rækkevidden af borgernes rettigheder og forpligtelser.
- 31 Disse bestemmelser kan således ikke anses for at være ligeværdige med ovennævnte nationale bestemmelser om den offentlige orden. Som følge heraf indebærer anvendelsen af ækvivalensprincippet i de foreliggende sager ikke, at den forelæggende ret er forpligtet til af egen drift at efterprøve, om de pågældende forvaltningsakter er lovlige i henhold kriterier udledt af direktiv 85/511.
- 32 Såfremt disse bestemmelser henhørte under den offentlige sundhedspolitik, ville de i hovedsagerne endvidere hovedsageligt være påberåbt for at tage hensyn de private interesser for de borgere, der er blevet gjort til genstand for foranstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovesyge.
- 33 For så vidt angår effektivitetsprincippet fremgår det af Domstolens praksis, at hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål, om en national processuel regel gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges borgerne i henhold til Fællesskabets retsorden, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure for de forskellige nationale instanser, herunder procedurens forløb og særlige kendetegn. Efter disse betragtninger skal der i givet fald tages hensyn til de principper, der ligger til grund for den nationale retsplejeordning, såsom kontradiktionsprincippet, retssikkerhedsprincippet og princippet om en hensigtsmæssig sagsbehandling (jf. i denne retning dom af 14.12.1995, sag C-312/93, Peterbroeck, Sml. I, s. 4599, præmis 14, samt dommen i sagen Van Schijndel og van Veen, præmis 19).

- 34 I de sager, der lå til grund for dommen i sagen Van Schijndel og van Veen, undersøgte Domstolen foreneligheden med effektivitetsprincippet af et nationalretligt princip, hvorefter en rets beføjelser til af egen drift i en national sag at tage anbringender under påkendelse er begrænset af den forpligtelse, der gælder for den med hensyn til at henholde sig til tvisten og støtte sin afgørelse på de faktiske omstændigheder, der er fremlagt for retten.
- 35 Domstolen bemærkede, at denne begrænsning i den nationale rets beføjelser fandt sin berettigelse i princippet om, at initiativet til en sag tilkommer parterne, og at retten derfor kun kan handle af egen drift i undtagelsestilfælde, hvor almene hensyn kræver det. Dette princip beskytter retten til kontradiktion, og det sikrer en hensigtsmæssig sagsbehandling, navnlig ved at forsinkelser som følge af en stillingtagen til nye anbringender undgås (jf. i denne retning dommen i sagen Van Schijndel og van Veen, præmis 21).
- 36 Domstolen fastslog herefter, at effektivitetsprincippet ikke er til hinder for en national bestemmelse, hvorved de nationale domstole forhindres i af egen drift at tage et anbringende om, at fællesskabsbestemmelser er overtrådt, under påkendelse, når en stillingtagen til et sådant anbringende ville tvinge dem til at se bort fra princippet om, at de ikke aktivt griber ind i procesførelsen, ved at gå ud over den afgrænsning af sagen, som parterne har foretaget, og ved at lægge andre faktiske forhold og omstændigheder til grund end dem, som den part i sagen, der har interesse i, at fællesskabsbestemmelserne anvendes, har fremført til støtte for sin påstand (jf. dommen i sagen Van Schijndel og van Veen, præmis 22).
- 37 College van Beroep voor het bedrijfsleven har i denne sag angivet, at den for denne ret fulgte procedure ikke på dette punkt adskiller sig fra proceduren i dommen i sagen Van Schijndel og van Veen. Navnlig falder en påkendelse af egen drift af anbringender, som sagsøgerne i hovedsagerne ikke har påberåbt sig, uden for den tvist, der er blevet indbragt for College van Beroep voor het bedrijfsleven. Disse to procedurer adskiller sig udelukkende fra hinanden ved at College van Beroep voor het bedrijfsleven i det foreliggende tilfælde ikke blot træffer afgørelse som sidste instans — som det ligeledes var tilfældet i den sag, der lå til grund for nævnte dom — men at den både er første og sidste instans.

- 38 Denne enkelte omstændighed stiller ikke hovedsagernes parter i en særlig situation, der kan rejse tvivl om ovennævnte principper. Det kan således ikke føre til en anden konklusion end den, Domstolen nåede til i dommen i sagen Van Schijndel og van Veen. Den nævnte omstændighed har nemlig ikke indflydelse på det forhold, at den forelæggende rets hensyntagen af egen drift — i den foregående præmis beskrevne sammenhæng — til anbringender, der ikke er påberåbt af parterne i hovedsagerne, ganske som i den sag, der lå til grund for nævnte dom, kan gøre indgreb i retten til kontradiktion eller den hensigtsmæssige sagsbehandling, og særligt kan føre til forsinkelser som følge af en stillingtagen til nye anbringender.
- 39 Der kan ikke rejses tvivl om dette resultat ud fra den retspraksis, der følger af Peterbroeck-dommen, dom af 1. juni 1999, Eco Swiss (sag C-126/97, Sml. I, s. 3055), af 27. juni 2000, Océano Grupo Editorial og Salvat Editores (forenede sager C-240/98 — C-244/98, Sml. I, s. 4941), af 21. november 2002, Cofidis (sag C-473/00, Sml. I, s. 10875), og af 26. oktober 2006, Mostaza Claro (sag C-168/05, Sml. I, s. 10421).
- 40 Den nævnte retspraksis er ikke relevant i det foreliggende tilfælde. Denne retspraksis er nemlig kendetegnet ved særlige omstændigheder i den sag, der førte til, at sagsøgeren i hovedsagen blev afskåret fra i rette tid at gøre gældende, at en national bestemmelse var uforenelig med fællesskabsretten (jf. Peterbroeck-dommen, præmis 16 ff). Endvidere er nævnte retspraksis kendetegnet ved, at det er nødvendigt at sikre en effektiv forbrugerbeskyttelse som omhandlet i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugerftaler (EFT L 95, s. 29) (jf. dommen i sagen Océano Grupo Editorial og Salvat Editores, præmis 26, Cofidis-dommen, præmis 33, samt Mostaza Claro-dommen, præmis 29). Den nævnte retspraksis kan endvidere ikke med føje påberåbes som led i undersøgelsen af, om der er sket en tilsidesættelse af effektivitetsprincippet, eftersom den foretager en vurdering af ligeværdighed ved behandlingen af anbringender i henhold til henholdsvis national ret og fællesskabsret (jf. Eco Swiss-dommen, præmis 37).
- 41 Det følger af ovenstående bemærkninger, at effektivitetsprincippet ikke i sager som hovedsagerne pålægger nationale retter en forpligtelse til af egen drift at tage et

anbringende udledt af en bestemmelse i fællesskabsretten under påkendelse, uafhængigt af dets betydning for Fællesskabernes retsorden, hvis parterne gives en faktisk mulighed for at gøre et anbringende på grundlag af fællesskabsretten gældende for en national ret. Eftersom sagsøgerne i hovedsagerne har haft en faktisk mulighed for at gøre anbringender på grundlag af direktiv 85/511 gældende, er den forelæggende ret ikke i henhold til effektivitetsprincippet forpligtet til af egen drift at tage et anbringende støttet på dette direktivs artikel 11 og 13 under påkendelse.

- 42 Det første spørgsmål skal herefter besvares med, at den nationale ret ikke i henhold til fællesskabsretten i sager som hovedsagerne er forpligtet til af egen drift at tage et anbringende om tilsidesættelse af fællesskabsretlige bestemmelser under påkendelse, eftersom dette hverken kræves i henhold til ækvivalensprincippet eller effektivitetsprincippet.

De øvrige spørgsmål

- 43 Under hensyn til svaret på det første spørgsmål er det uforholdsmæssigt at besvare de øvrige spørgsmål, som den forelæggende ret har stillet for det tilfælde, at den skulle være forpligtet til af egen drift at tage hensyn til anbringender, som sagsøgerne i hovedsagerne ikke har påberåbt sig.

Sagsomkostningerne

- 44 Da sagens behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Den nationale ret er ikke i henhold til fællesskabsretten i sager som hovedsagerne forpligtet til af egen drift at tage et anbringende om til-sidesættelse af fællesskabsretlige bestemmelser under påkendelse, eftersom dette hverken kræves i henhold til ækvivalensprincippet eller effektivitets-princippet.

Underskrifter

